

Předsudečné násilí z důvodu sexuální orientace či genderové identity

Čtvrtletní zpráva projektu Rise Up

Období: 1. 1. – 31. 3. 2021

Shrnutí

In IUSTITIA zjistila v prvním kvartálu roku 2021 dva předsudečné incidenty motivované předsudky vůči sexuální orientaci nebo genderové identitě (SOGI), které se staly na území ČR. Oba incidenty se odehrály na internetu.

V dlouhodobém srovnání let 2018 až 2021 se jedná o nejvyšší hodnotu zaznamenanou mezi prvními kvartály, což ukazuje na možný nárůst incidentů v souvislosti s projektem, který je zaměřen mimo jiné na vyšší hlášení takových incidentů.

Úvod

Předsudečné násilí proti lidem s odlišnou SOGI představuje závažný společenský problém. Z výzkumů provedených v posledních letech v Česku¹ vyplývá, že tomuto násilí je vystavena nemalá část LGBT+ lidí a že jen naprosté minimum napadených následně kontaktuje policii.

Proč se na policii obrátí jen asi jeden z deseti napadených, má dva hlavní důvody. Zaprvé napadení nepovažují takové útoky za dostatečně závažné, aby se jimi dál zabývali. Oznámení útoku bývá časově náročné a řada obětí se k němu nechce vracet. Druhým důvodem je nedůvěra v policii. Napadení se domnívají, že by s útokem policie stejně nic neudělala například kvůli nedostatku důkazů, případně že dalším útokům stejně nemůže zabránit. Zároveň mají obavy, že se od policistů dočkají spíše bagatelizování útoku, zesměšňování, ba dokonce dalšího napadání.

Jakkoli je rozhodnutí policii nekontaktovat pochopitelné, přispívá k tomu, že pachatelé zůstávají bez trestu, a mohou tak v napadání dál pokračovat. Nedostatek informací o předsudečném napadání z důvodu SOGI v policejních statistikách bývá často interpretován jako důkaz toho, že k žádným takovým útokům nedochází, a pokud ano, nejsou nikterak závažné. A když problém neexistuje, není třeba ani usilovat o jeho řešení...

Hlavním cílem vydávání kvartálních zpráv o násilí z důvodu SOGI je poukázat na problematičnost výše uvedeného uvažování. Předsudečné násilí je problém a LGBT+ lidé se potýkají s jeho důsledky, ať už psychicky, anebo ve svém jednání, kdy se například ze strachu

¹ Výzkumy jsou dostupné zde: <https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/Vyzkum-LGBT.pdf>, <http://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2020-1/diskriminace-a-nasili-motivovane-sexualni-orientaci-nebo-genderovou-identitou-online-setreni-mezilgbt-lidmi-v-cesku/Attachment>.

z dalšího napadání či nepřijetí vyhýbají jakémukoli tělesnému kontaktu na veřejnosti. SOGI násilí je nespravedlivé a je nezbytné s ním něco začít dělat. Je třeba, aby se o tomto násilí co nejvíce vědělo.

Kvartální zprávy mapují předsudečné incidenty, které byly oznámeny organizaci In IUSTITIA prostřednictvím webového formuláře či jinými kanály. Zároveň poslouží k informování o významných událostech, které se na poli postihování trestné činnosti z důvodu SOGI a pomoci obětem staly.

V této zprávě prezentujeme informace o SOGI incidentech zaznamenaných v prvním čtvrtletí letošního roku a zasazujeme je do kontextu dlouhodobého vývoje monitorování těchto incidentů organizace In IUSTITIA. Násilí motivované SOGI se vyznačuje vysokou mírou jeho neoznamování policii či jiným organizacím. Předpokládáme, že realizace projektu Rise Up může tuto tendenci zvrátit a počet oznamovaných incidentů, ať už orgánům činným v trestním řízení, nebo nevládním neziskovým organizacím, se zvýší.

Pokud chcete být pravidelně informováni o aktivitách In IUSTITIA v této oblasti, prosím přihlašte se do Newsletteru², který vám bude zasílán na emailovou adresu.

O projektu

Projekt *Rise up against anti-LGBTI hate crimes* je realizován ve spolupráci organizací Prague Pride, Národním ústavem duševního zdraví a In IUSTITIA. Cílem projektu je zvýšit informovanost české laické i odborné společnosti o diskriminaci a předsudečných útocích z důvodu SOGI a tím jim i předcházet.

Součástí projektu jsou aktivity zaměřené na zvyšování míry oznámených předsudečných útoků kvůli SOGI nevládním neziskovým organizacím a policii a na posílení mechanismů sběru dat v této oblasti tak, aby byly k dispozici přesnější a mezinárodně srovnatelné údaje. V rámci projektu budou rovněž poskytovány odborné služby obětem předsudečného násilí z řad LGBT+ komunity.

Ambicí projektu je podnítit politické a legislativní změny, jejichž následkem dojde ke zlepšení přístupu obětí trestných činů motivovaných SOGI ke spravedlnosti, a to za účasti Policie ČR, ale i dalších odborníků.

In IUSTITIA, o.p.s. je partnerem Prague Pride, z.s. v projektu RISE UP (č. 963772), financovaném z programu Evropské unie Práva, rovnost a občanství (2014 - 2020). Projekt je spolufinancován Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR.

² Přihlásit se můžete kliknutím na tento odkaz: <https://iniustitia.ecomailapp.cz/public/form/1-43c2cd496486bcc27217c3e790fb4088>.

Aktuality

Trestné činy z důvodu SOGI poprvé v policejních statistikách

In IUSTITIA v rámci svého každoročního monitoringu předsudečného násilí zjistila, že v policejních statistikách za rok 2020 se poprvé od roku 2014 objevily trestné činy motivované nesnášenlivostí proti různým sexuálním a genderovým minoritám.

Konkrétně se jednalo o tři trestné činy kvalifikované jako Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 trestního zákoníku, které vyšetřovala policie v Praze, Plzni a Novém Jičíně.

Trestný čin podněcování k nenávisti je specifický v tom smyslu, že umožňuje zohlednit také jiné předsudečné pohnutky jako kvalifikovanou přitěžující okolnost, zvyšující trestní sazbu. V ostatních předsudečných trestných činech lze zohlednit pouze rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo skutečnost, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.

To znamená, že pokud by byl pachatel obviněn například z trestného činu Ublížení na zdraví podle § 146 TrZ, mohl by být za útoku z důvodu rasy potrestán odnětím svobody v rozmezí jednoho roku až pěti let. Pokud by ale spáchal tento trestný čin z důvodu SOGI, mohl by být potrestán pouze trestem od šesti měsíců do tří let.

Jedná se o fundamentální nerovnost v ochraně před předsudečným násilím, kterou je nezbytné odčinit.

Předsudečné incidenty

In IUSTITIA zaznamenala v prvním čtvrtletí roku 2021 dva incidenty motivované SOGI. Oba útoky měly verbální charakter, kromě slovního násilí obsahoval jeden také přítomno zastrašování nebo vyhrožování. Oba incidenty se odehrály na internetu. Kraj a obec, kde byly útoky spáchány, tak zatím nebyly určeny.

Popis incidentů

Přísné tresty

Konzervativní hnutí zaměřující se na tzv. tradiční rodinu zveřejňuje na svém facebookovém profilu příspěvky, které se týkají vývoje v oblasti rodinné politiky, aktuálního dění a vlastního aktivismu v dané oblasti. Pod článkem informujícím o rozhodnutí, že se poslanecká sněmovna zatím nebude zabývat redefinicí manželství, vznikla diskuse, v jejímž rámci docházelo ke schvalování předsudečných útoků na gaye v Polsku. Nejprve jeden diskutující přidal komentář: „Skvělá zpráva“. Jiný uživatel odpověděl otázkou: „I tohle je skvělá zpráva?“, přičemž odkázal na článek o útoku na homosexuální pár v Polsku. Záminkou k útoku, který vyústil v zabití

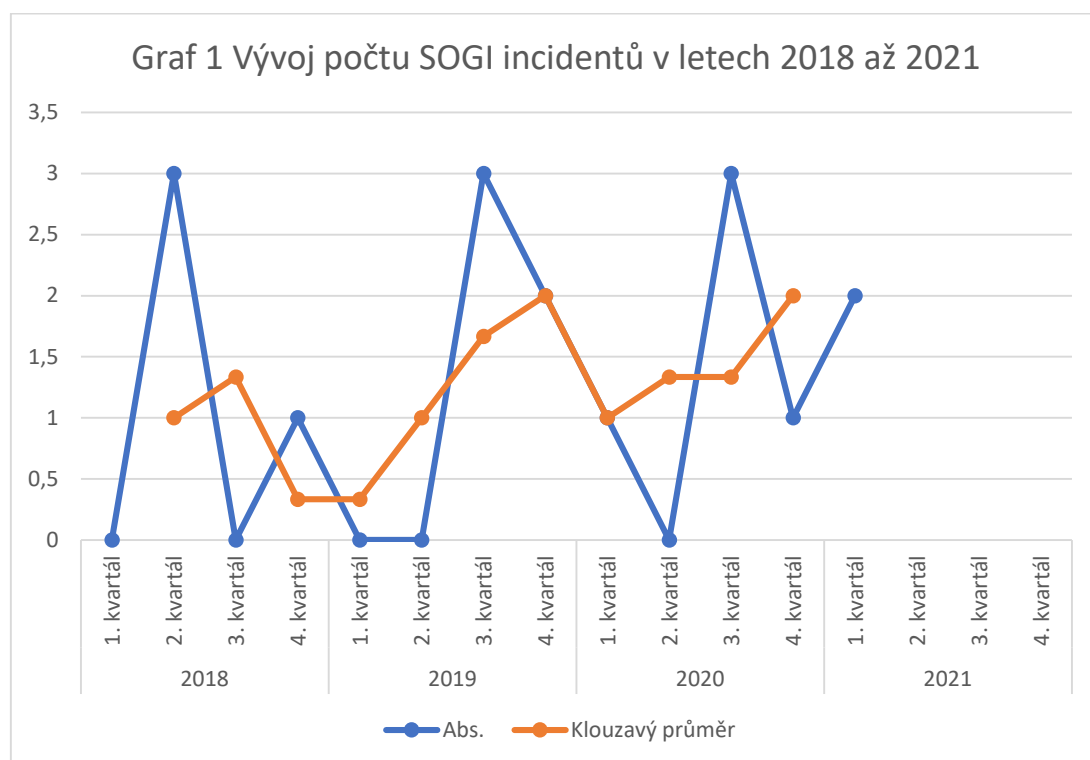
jednoho z napadených, se stalo to, že muži dávali veřejně najevo svou náklonnost. První diskutující odpověděl několika komentáři: „Ano, je. Skvělé, že si Poláci od sodomitů nenechají nic líbit. Veškeré jejich projevy by měly být zakázány pod přísnými tresty. Doma za zavřenými dveřmi ať si dělají co chtějí.“, „Poláci jsou skvělí. Nechtějí si nechat od sodomitů kazit křesťanskou výchovu svých dětí. Zvrhlé projevy na veřejnosti mají pouze sodomiti. Pokud proti nim nezasáhne úřední moc, plně chápu, že občané berou spravedlnost do svých rukou.“

Online útoky

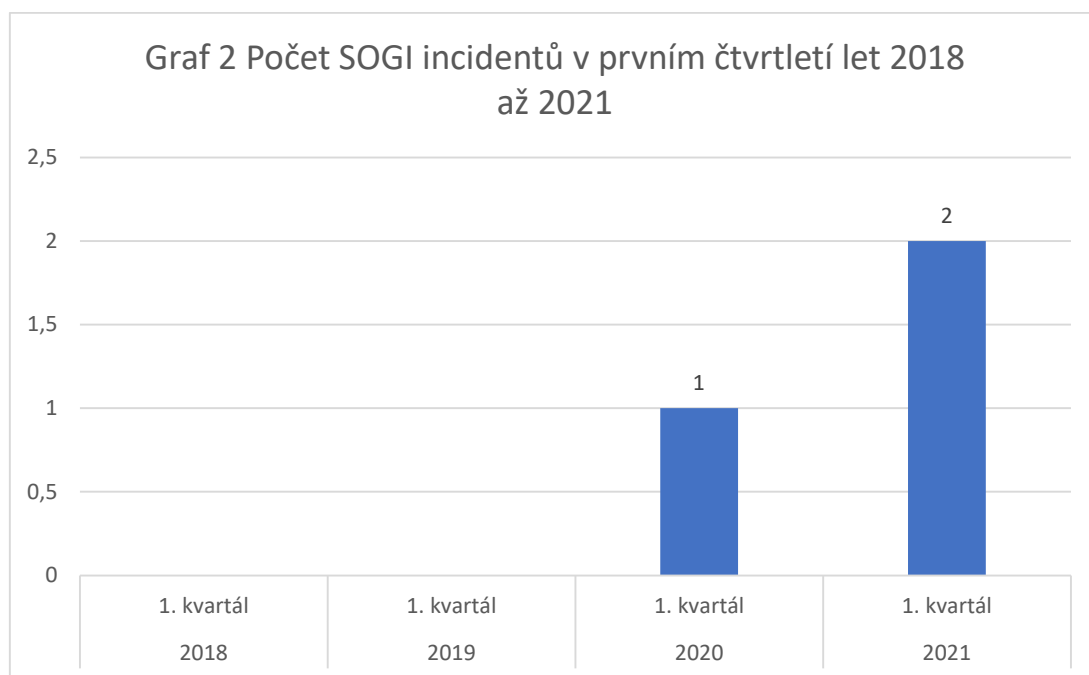
Uživatelka Facebooku předsudečně zaútočila na jednoho z komentujících. Jednalo se urážky jako „natržený chudáček“ nebo „strč si šampaňo do prdele“. Útok se stal pod příspěvkem týkajícím se Evropské unie jako LGBT+ freedom zóny.

Dlouhodobé srovnání incidentů motivovaných SOGI

In IUSTITIA systematicky monitoruje předsudečné násilí, včetně SOGI incidentů, již od svého vzniku v roce 2009. Čtvrtletní zveřejňování informací o předsudečných incidentech probíhá od roku 2018. Díky tomu můžeme v případě SOGI incidentů provést srovnání s předchozími lety a kvartály. Graf 1 ukazuje, že k nárůstu zaznamenaných SOGI incidentů docházelo již v letech 2018 a 2019, tedy před zahájením projektu Rise Up.

Pro srovnání období projektu a před projektem je užitečný Graf 2, který ukazuje hodnoty pouze v prvních kvartálech. Jak je patrné z předchozího grafu, první kvartály se ve srovnání s ostatními kvartály vyznačují nízkými hodnotami. Při srovnání absolutních hodnot prvních kvartálů je patrné, že jsme zaznamenali zatím nejvyšší hodnotu prvního kvartálu. Ač se jedná o nízké hodnoty, naznačuje to nárůst v souvislosti s realizací projektu Rise Up.

Poznámky k metodologii

Případy popsané ve zprávě byly zaregistrovány zaměstnanci a zaměstnankyněmi organizace In IUSTITIA během terénní práce a vlastního monitoringu médií a internetu. Dále některé případy nahlásili sami poškození či svědci.

Předsudečná pohnutka je v této zprávě identifikována jako předběžná na základě expertního posouzení. In IUSTITIA se snaží zaznamenané incidenty ověřovat, a to zejména ve spolupráci s orgány činnými v trestním řízení. V kvartálních zprávách nejsou vyhodnocovány incidenty, které In IUSTITIA přejímá z policejních statistik po uplynutí kalendářního roku do příslušných výročních zpráv o stavu předsudečného násilí v ČR. Z toho důvodu se údaje obsažené v kvartálních zprávách a výroční zprávě za daný rok budou nezbytně lišit.

S ohledem na interpretaci prezentovaných dat je třeba dále doplnit, že u kategorií typu škody, formy útoku a pohnutky platí, že incident mohl být charakterizován více než jedním znakem. Například jeden incident mohl být zaregistrován jako protiromský a protimuslimský zároveň. U některých případů naopak mohly být znaky neznámé nebo zatím neobjasněné. Proto je nutné k jejich interpretaci přistupovat opatrně.

Podrobněji je metodika monitorování předsudečného násilí zpracována ve výročních zprávách.

Neprošlo jazykovou korekturou.

Financováno z programu Evropské unie Práva, rovnost a občanství (2014-2020). Projekt je spolufinancován Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR.

